

- Dank voor het rapport en complimenten van DNA, ViZ en mensen uit de achterban voor uw *toespraak* op 19 juni waarin u rake woorden sprak.
- De aanbevelingen helpen ons helaas nauwelijks verder. Uit onze meer dan 500 personen grote achterban van DNA en ViZ samen en ook bij veel journalisten is hierover onbegrip omdat al lang bekend is wat voor ons nodig is. In uw toespraak zei u gelukkig: *“Voor de overheid zie ik in ieder geval een rol weggelegd om u te helpen in uw weg naar herstel.”*
- U kunt in de komende maanden het verschil maken door in uw kabinetsreactie op dit rapport in te gaan op onze 9 punten die allemaal door kamermeerderheden zijn gesteund.
- Het rapport van de CBAA ondersteunt trouwens elk van onze 9 punten met feiten en voorbeelden.
- We hebben lang op het stuk gewacht zoals u zelf ook zei. Het is daarom nu echt de hoogste tijd dat de menselijke maat terugkeert. De overheid heeft tienduizenden moeders, afgestanen en naasten leed aangedaan, of zoals u zei: *“Het leed dat erkenning, betrokkenheid en medeleven verdient. Hiervoor sluit ik mij graag aan bij de motie”*. Wij vragen na deze erkenning om excuses van de regering en herstelmaatregelen om het dat u noemt leed deels te verzachten.
- Voorbeelden van het zoekraken van de menselijke maat staan in het rapport genoemd. Op de avond voor de presentatie overleed een afstandsmoeder Aaltje Sierksma. Zij heeft haar verhaal verteld in het boek van Cristel Don, *“Afstandsmoeders”*, was aanwezig bij alle zittingen van afstandsmoeder Trudy en keek al jaren uit naar dit rapport.
- U kunt nu een historisch verschil maken en net als in [Ierland](#), Schotland en Australië namens de regering excuses aan afstandsmoeders en afgestanen aanbieden. Nu is daarvoor het beste moment.
- Dat afstandsmoeders, afgestanen en hun nageslacht (zoals u zei: *“zelfs voelbaar in volgende generaties”*) geen onbeperkte toegang tot hun eigen dossier hebben is een hardvochtig effect dat voorkomen kan worden. Het ontbreken van de menselijke maat vergroot ons leed. We

kennen veel voorbeelden, het beschadigt mensen en vermindert ook hun vertrouwen in de overheid die hen voor de 2^e maal in de steek laat. Eigenlijk tegenwerkt. Ook hier is een goed voorbeeld van de menselijke maat voorhanden. In regionale archieven zoals in Overijssel mag je *we*/ het hele dossier zien als je een verklaring ondertekent dat je met de informatie anderen niet zult schaden. Volledige inzage kan dus en dit sluit trouwens naadloos aan bij het advies van de landsadvocaat.

- Wij weten dat het animo om namen te veranderen en adopties terug te draaien vrij klein is omdat veel mensen kinderen hebben die hun naam dragen.
- De huidige infrastructuur van de Raad voor Rechtsbijstand is bruikbaar voor kosteloze juridische bijstand. Er hoeft enkel een nieuwe code bij de aanvraag toevoeging, omschrijving zaak en opties bijzondere regelingen ingevoerd te worden. Zoals bijvoorbeeld X010 herstelregeling kinderopvangtoeslag, kan er in dit rijtje X050 herstelregeling afstand en adoptie 1956-1984 worden ingevoerd.
- De Nationale Ombudsman schreef in 2023 dat herstelmaatregelen altijd met de gedupeerden opgesteld moeten worden. Hij beveelt ook aan om met hen hierover in gesprek te blijven. Wij geven u de kans dat nu te doen en met ons gesprek te gaan en uw maatregelen aan te sluiten op onze punten.
- Wij blijven heel graag betrokken bij uw kabinetsreactie en komen daarvoor graag nogmaals bij u langs. In uw toespraak zei u “Het ontbreken van regie over haar eigen leven is zó tastbaar” en dat is het eigenlijk vandaag nog steeds. Vandaar deze vraag. Wij willen op dit punt de regie niet langer laten ontbreken.
- Concluderend heeft u nu alles mee om een historisch verschil te maken. Het onderzoek is klaar, de doelgroep reikt u herstelmaatregelen aan waarmee de kamer al heeft ingestemd en de landen om ons heen gingen u voor. Grijp deze kans en herstel de menselijke maat na 65 jaar. <<

Het rapport **beschrijft** wat er is gebeurd door delen uit interviews te gebruiken. Wat de oorzaak van de gebeurtenis was, wie het initiatief nam, het besluit om het goed te keuren en wie het uitvoerde wordt niet uitgezocht. Een voorbeeld is de akte van berusting. In het rapport staat hierover *‘Het is een juridisch overbodig document’*. In 20% van de dossiers werd deze akte of een soortgelijke afstandsverklaring aangetroffen. Het rapport vervolgt hierover: *‘Dat de vrouwen zich op het moment van tekenen waarschijnlijk niet bewust waren dat het tekenen voor afstand geen juridische verplichting was, of zelfs maar juridische betekenis had, blijkt uit de manier waarop twee van hen erover vertellen’*. Verderop concludeert het rapport: *‘Ook was er in een aantal gevallen sprake van een ‘akte van berusting’ waarin een moeder ondertekende dat ze berustte in de adoptie van haar kind. Ook deze akte had geen wettelijke grond en geen juridische betekenis en was daarmee in de procedure feitelijk overbodig.’* Verderop in het rapport staat dit nogmaals. Maar wat ontbreekt in onze ogen?

1. Door welke instantie is deze akte van berusting of afstandsverklaring als eerste gebruikt? Wanneer is dit begonnen?
2. Welke organisaties hebben deze werkwijze goedgekeurd? En op grond waarvan?
3. Welke organisaties hebben deze documenten ingezet?
4. Was hier sprake van misleiding van de afstandsmoeders over vele jaren?
5. Zijn de rechterlijke beslissingen die over de afgestanen genomen niet vatbaar voor vernietiging?
6. Is hier sprake van een fout of van opzet?
7. Wat voor nadeel ondervonden vrouwen die zijn misleid hiervan?
8. Zijn excuses en herstel op z’n plek bij vrouwen die dit is aangedaan?

Dit is een **voorbeeld**. We hebben een groot aantal onderwerpen waarbij we de onderzoek naar oorzaken, besluiten, betrokken organisaties en gevolgen tot op vandaag missen. Hierom is het onderzoek van de CBAA op het beschrijven van de misstanden misschien voldoende maar op het gebied van het beschrijven van de oorzaken hiervan helaas niet.